

NORGES Jeger- OG FISKERFORBUND

Klima- og Miljødepartementet

postmottak@kld.dep.no

Vår ref:

Deres ref:

Hvalstad, den:

Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden - høringsinnspill NJFF

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) viser til Klima og Miljødepartementet (KLD) sitt ønske om innspill til Miljødirektoratets «Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden» (deres Sak-17/3098). NJFF, viser også til kontakt med KLD for utsatt frist for innspill, og at fristen gjennom dette ble forlenget til 9. februar d.å..

NJFF vil i det følgende komme med noen kommentarer til Miljødirektoratets forslag til helhetlig plan for Oslofjorden.

Generelle betraktninger

Slik vi vurderer det har det forslaget som nå foreligger svakheter da det i liten grad følger opp målformuleringene med definerte måloppnåelse med tidsestimater, strategier for implementering og ressurser til framdrift og tilsyn. Det er imidlertid en rimelig god beskrivelse av mange av de utfordringene en står ovenfor, og de verdiene fjorden representerer rent økonomisk.

NJFF slutter seg til Miljødirektoratets konklusjon om at en både kan og bør gjøre tiltak for å bedre både miljøet og den fysiske tilgangen til fjorden. Det er ikke for sent. Det er opplagt at sannsynligheten for å lykkes øker om en kommer i gang med snuoperasjonen snarlig. Kostnaden for de tiltak som må gjennomføres vil uansett bli stor, men sluttsummen vil formodentlig bli minst ved rask effektivering. NJFF vil sterkt be regjeringen om å følge opp forslaget, og få på plass en offensiv tiltakspakke for å redde et av Norges viktigste friluftsområde.

NJFF mener det er en svakhet at en av de viktigste friluftslivsaktivitetene, fritidsfiske, ikke gis større omtale og prioritering i dokumentet. Slik vi oppfatter forslaget er det uansett et forsøk på å stake ut en retning for veien videre. De mer detaljerte og bindende planene må komme etter hvert, så vi ser mange muligheter med hensyn til å få konkretisert disse og andre elementer i prosessen videre. Det har slik vi erfarer det vært minimalt med involvering av relevante aktører i prosessen så langt. Det har i hvert fall ikke vært noen reell involvering av friluftslivsinteressene. Det gjør at forslaget på en del områder fremstår som en «skrivebordøvelse». Riktig nok en generelt vellykket sådan, og en vi i all hovedsak stiller oss bak, men vi tror likevel forslaget ville stått seg bedre ved en større involvering allerede tidlig i prosessen.

Dersom vi skal ha håp om endringer både fra landsiden og i selve sjøen, må det antagelig til en vesentlig holdningsendring hos alle aktører som påvirker fjorden negativt. Da må også involveringen i prosessene være gode. Slik vi forstår det legges det opp til bredere involvering når de mer konkrete forslagene skal fremmes (dersom forslaget til plan videreføres). Mindre svakheter til tross, så mener

selvfølgelig NJFF at vi må få på plass en plan for framtida, og delplaner som inneholder tiltak som gir reelle forbedringer i fjorden.

Kunnskapsgrunnlaget mht verdier av fjorden

Miljødirektoratet har samlet mye nyttig informasjon i forslaget til plan, og særlig mener vi den kunnskapen som fremkommer gjennom Rapport l.nr. 7420-2019 (Verdier i Oslofjorden: Økonomiske verdi tilknyttet økosystemtjenester fra fjorden og strandsonen) vil være nyttig for det videre arbeidet. Denne kunnskapsoppsummeringen avdekker uansett et behov for mer og oppdatert kunnskap om enkeltelementer – slik som f.eks. fritidsfiske. Det er knyttet store usikkerheter til denne typen verdisetting, men det er prisverdig at en i det minste ga et oppdrag om å samle tilgjengelige data og fikk gjort de vurderinger som nå ligger til grunn.

Verdivurderingene kan i det minste gjøre det noe lettere å argumentere for å få avverget ytterligere negativ påvirkning, så de fører oss potensielt allerede et lite stykke i riktig retning.

Fisken og regulering av fisket

Nedgang i viktige fiskebestander har særlig det siste året fått mye oppmerksomhet i media. Torsken og flere andre fiskearters tilbakegang har på mange måter blitt et symbol på miljøutfordringene i fjorden. Fravær av blåskjellbanker, men ditto tilstedeværelse av den fremmede arten stillehavsøsters likeså.

Oslofjorden er kjent som artsrik, men i utgangspunktet ikke som en svært fiskerik fjord. Det er nok likevel utvilsomt Norges mest brukte område for fritidsfiske. Yrkesfiskets betydning både i antall utøvere og økonomisk verdi, er begrenset sammenlignet med andre deler av kysten.

I avsnittet «Høsting» vises det til at fritidsfisket nå er regulert ved forbud mot torskefiske og at det også har vært en reduksjon i yrkesfisket. Det foreslås derfor ingen ytterligere innskrenkninger før de gjeldende reguleringer har fått virke en tid. Videre påpekes det at den påvirkning av bunnfaunaen som skyldes bunntråling er politisk akseptert, og at dette derfor skal kunne fortsette som før: *«Endringer i disse områdene som følge av dette fisket er uunngåelige fotavtrykk hvis dagens fiskerier skal kunne videreføres, noe det er politisk enighet om»* (s. 54). Vi kan ikke se at dette er i tråd med de mål som trekkes opp i meldingens innledning. Her slås det fast at det biologiske mangfoldet skal ivaretas og at viktige naturverdier skal restaureres. I Havforskningsinstituttets faglige innspill vises det til at habitatødeleggelse som følge av bunntråling er en betydningsfull årsak til kysttorskens tilbakegang. At torsken levekår på denne måten ofres til fordel for bunntråling tillater vi oss å stille spørsmål ved om i hvilken grad det er politisk aksept for. Så dramatisk som situasjonen for kysttorsken synes å være, bør det utfra et føre-var-prinsipp innføres strengere restriksjoner, som også må inkludere og stenge hele eller deler av fjorden for bunntråling.

Det er i tillegg til torskefiske ytterlig to fiskerier med negativ effekt for fjordmiljøet NJFF mener bør opphøre.

Det første er lysfiske etter brisling. Brisling er en viktig byttefisk for rovfisk i fjorden. Dette gjelder også den fredede torsken. Det er derfor urimelig at et slikt fiske får fortsette i den tilstanden fiskebestandene i fjorden nå er i.

Det andre fiskeriet er fiske etter leppefisk. Nå er dette fisket størst utafor indre fjord, men der det foregår er det ikke et bærekraftig slik det i dag utøves. Det til tross for at det er regulert med grove landsdelskvoter og minstemål. Leppefisk er økologisk viktige arter i strandsonen og dagens fangstbegrensinger (minstemål) tar ikke hensyn til artenes særegne kjønnskifte-strategi (de fiskes ut før de rekker å skifte til det annet kjønn). Å få eliminert, eller redusert dette fisket til et absolutt minimum, er viktig for fjordøkosystemet i tiden fremover.

Sjøørret

Oslofjorden ligger i Norges tettest befolkede område. Fiske i fjorden er og skal være et lavterskeltilbud til friluftsliv og gode opplevelser hele året, for alle. Etter at torsken ble fredet og det

ble innført fiskeforbud også for fritidsfiskere i gyteområdene, er det i deler av året i praksis kun sjørret som er tilgjengelig for fiske med stang i fjorden. I planforslagets avsnitt 5.7.2 *fritidsfiske*, blir sjørret nevnt som en viktig art under fritidsfiske. Dersom fiske etter sjørret i sjøen fortsatt skal være et attraktivt friluftstilbud, må gyte og oppvekstområdene for sjørret sikres.

I kapittelet *Naturmangfold* har Sjørret et eget avsnitt. I dette avsnittet er det ikke nevnt konkrete planer for forvaltningen av fjordens sjørretbestander, men det kommer frem at det må gjennomføres problemkartlegging i gytebekker, for så å utarbeides tiltaksplaner. For å komme i mål med problemkartlegging og tiltaksplaner må det samarbeides rundt hele fjorden. En egen plan for laks og sjørret i Oslofjorden, må oppdateres og favne om og belyse utfordringer i fjorden med tilhørende vassdrag (forrige plan ble laget i 1996).

Planforslaget har tross alt et eget avsnitt om sjørret, og det er i det minste et tegn på at denne arten blir sett. NJFF mener ett av grepene i den videre prosessen kan være å lage en egen delplan om forvaltningen og utviklingen av de anadrome artene i fjorden. Potensialet for forbedring er stort, tiltakene for forbedring kjente og relativt rimelige.

I avsnittet om naturmangfold står det at det vil kunne gi god måloppnåelse å gjennomføre en problemkartlegging i nåværende og tidligere gytebekker for sjørret, for så å lage tiltaksplaner basert på dette. Etter det vi kjenner til, er det allerede utført en del problemkartlegging og tiltak i en del gytebekker for sjørret. Denne informasjonen må samles, slik at man får oversikt over kunnskapsgrunnlaget pr. nå, og dermed også områder som ikke er kartlagt. Deretter kan det problemkartlegges. Det må også foretas en vurdering av om den eksisterende kunnskap er oppdatert, slik at den er gjeldende for de faktiske forhold.

Under punkt 5.5 fremmede arter nevnes mink som en trussel mot sjøfugl. Dette er NJFF enig i. Mink er også en trussel i anadrome vassdrag, særlig i de mindre vassdragene som produserer mye av sjørreten som går ut i fjorden. Predasjon på fisk, og på edelkreps som er på både nasjonal og internasjonal rødliste rangert som sterkt truet. Vi ønsker større innsats mot mink også langs vassdrag tilknyttet Oslofjorden. Ref. målsetning nr. 2 i Direktoratet for naturforvaltning 2011. Handlingsplan mot mink.

Miljøtiltak

Miljøutfordringene er mange og sammensatte. Derfor er kreves det tiltak på en lang rekke områder for å bedre tilstanden. Direktoratet fremmer flere forslag som støttes.

En viktig oppgave er å begrense utslipp fra kommunale kloakksystemer og avrenning fra landbruksarealer. Direktoratet peker her på økt ledningsnettfornyelse både for kloakk og overvann som viktige tiltak. NJFF oppfordrer regjeringen til å fremme konkrete forslag til hvordan kommunene skal påvirkes til å gjennomføre dette. Mange kommuner står overfor store utbyggingsbehov, men finner det vanskelig å prioritere dette innenfor sine budsjetter.

Avrenning fra landbruk er fortsatt en stor utfordring både i vassdrag og i fjorden. NJFF støtter derfor planens forslag om tiltak for å redusere avrenning fra landbrukssektoren. Herunder må kommunene få sterkere virkemidler for å stoppe høstpløying i områder med direkte avrenning til vassdrag. Forbud mot utslipp av båtseptikk støttes. Dette burde vært på plass for lenge siden, og er et tiltak som bør kunne gjennomføres raskt.

Oppdrett i sjø er pt en begrenset aktivitet langs hele Skagerrakkysten (og Oslofjorden). Det er avgjørende viktig at det forblir slik, da dette er en næringsvirksomhet som med agens teknologi i en fjord med Oslofjordens karakteristika vil kunne få dramatisk negative effekter på vannkvalitet, flora og fauna. Temaet er svært viktig å ta med i den videre planprosessen.

Statlig og kommunal planlegging av arealbruk i strandsone og sjø

Nedbygging av strandsonen er en stor utfordring i fjorden, og det er langs enkelte strekninger svært vanskelig å komme til fra land. Forbudet mot bygging i strandsonen er i dag ikke effektivt nok. Det gis mange dispensasjoner hvert år for nye bygg, og tap av tilgjengelige strandarealer har ikke stoppet opp. I tillegg gjennomføres det tiltak uten tillatelse. Konkret må ivaretagelse av 100m-sonen styrkes, og kommuner må få strengere retningslinjer og kontroll med hvordan de håndterer utbyggingssaker. Vi ønsker at forvaltningsmyndigheter får tilført ressurser og kompetanse til å jobbe proaktivt mot inngrep i 100m-sonen, og at de får de ressursene og tryggheten som er nødvendig for å gripe hardt inn i etterkant av ulovlige inngrep slik at disse tilbakeføres og det gir tilstrekkelig strenge straffereaksjoner.

Problemet med nedbygging av strandsonen er spesielt kritisk i Oslofjorden, og NJFF mener derfor en bør innføre en egen vernelov for Oslofjordens strandområder - etter mønster fra Markaloven.

Plan og bygningsloven er det viktigste instrumentet stat og kommune har for å styre mot ønsket målsetning. Dette regelverket må utnyttes langt bedre. Kommunen er ofte svak på, og kan i langt større grad enn i dag innta hele sjøområdet i sin kommuneplanportefølje. Det er viktig å karakterisere arealbruken i forhold til en avgrensing gjennom en mer omfattende og bred bruk av arealformålene i sjø. Slik kan kommunen få bedre grep om hva de ønsker å ha av tilstander og aktiviteter i sjø.

Sjøområdene og strandsonen kan ikke lenger fragmenteres slik det har skjedd til nå. Kommunen må gis føringer om dette, samtidig som de i langt større grad må tørre å styre næringsinteressene.

Oppsyn

Det er fire ulike myndighetsorganer som i dag driver oppsyn og kontroll i fjorden: Politiet, Fiskeridirektoratet, Kystverket og SNO. Særlig i sommersesongen oppleves det som ønskelig med økt tilstedeværelse for å kontrollere publikums adferd. NJFF vil peke på å i større grad reengasjere Skjærgårdstjenesten som oppsynsressurs i denne sammenheng. Ansatte i tjenesten har god lokal kjennskap til alle forhold i fjorden og har høy tilstedeværelse. Med klare oppgaver og noe mer formell myndighet ville disse langt mer effektivt enn i dag kunne bistå med oppsyn og tilsyn i Oslofjorden. I lys av de pågående svært strenge reguleringene av fisket i fjorden mener vi dette haster.

Kommentarer med sidehenvisninger

I det følgende gjengir vi noen korte kommentarer vi har fått mht enkeltheter i dokumentet.

S. 28, 54 (bl.a.) - Gjennomgangen /oppramsingen av aktuelle sjøfuglarter synes noe tilfeldig.

Mellomskarv i Indre Oslofjord, mens det ellers i planen skrives om storskarv, og at man blant viktig jaktbare arter ikke har med stokkand eller gjessene. Dette er en mindre sak, men det kan med fordel korrigeres.

S. 54 - alt benevnes som fritidsfiske, det skilles ikke mellom sportsfiske og fritidsfiske. Dette er en detalj, men det er en viktig nyanse mht regulering av fiske. En fritidsfisker kan i utgangspunktet benytte handsnøre, fiskestang og lignende handholdte redskaper men også – en juksemaskin, 210 meter garn men 165 om en fisker etter torsk, line med 300 angler og 20 teiner/ruser per person/fartøy. En fritidsfisker kan også omsette fangst for inntil 50.000 kroner pr år. En sportsfisker defineres som en som fisker med stang til egen rekreasjon og husholdning.

S. 54 – Det er galt når det står at den frie jakten på havet «gir alle norske borgere...osv» Det er ikke krav om statsborgerskap i viltlovens § 32, men at en har vært bosatt i Norge siste året.

S. 57-58 - Under kap. 6.2 «Opplevelses og kunnskapstjenester» har en glemt å ta med jakt. Dette må korrigeres.

S.88 - Feil gjengivelse av formålsparagrafen i viltloven. Skal stå: .. til gode for...landbruksnæring, ikke slik det nå står...jordbruksnæring.

S. 118 Tiltak for å bedre allmennhetens tilgang til strandsonen. Her savner vi bl.a. adgangen til å fiske fra offentlige havner, brygger og moloer. Videre savner vi opplysninger om hvilke veier som fører frem til kysten, og kart og avtale for hvilke offentlige eiendommer en kan jakte fra. Fylkesmennene i Vestfold og Agderfylkene har utarbeidet slike, etter at det ble avklart med Forsvaret, Fyrvesenet og offentlige friluftslivmyndigheter. NJFF vil tro denne typen elementer blir mer konkretisert i den påfølgende prosessen, men det er elementer som relativt raskt bør kunne realiseres.

Avsluttende kommentar

NJFF mener Miljødirektoratets forslag til helhetlig plan for Oslofjorden leverer nokså godt på virkelighetsforståelsen, men at det bærer preg av at det er en plan som enda har et godt stykke vei å gå før den er SMART-definert på alle områder.

Tiden er i ferd med å renne ut, og selv om torskens tilstand er det en kan kalle en sein lærdom av et tidlig varsel, så er NJFF er opptatt av å få på plass en virksom helhetlig plan for Oslofjorden så vi slipper at flere varsler slår til i dystre lærdommer. Vi støtter derfor i all hovedsak opp om de oppsummerende tiltakene:

- Redusere utslipp fra kommunalt avløp og spredt bebyggelse blant annet gjennom rensing av organisk stoff/nitrogen og raskere ledningsnettfornyelse, samt bedre regulering av båtseptik
- Redusere arealavrenningen fra landbruk blant annet gjennom forskrifter mot høstpløying og en revidering av gjødselvarselsforskriften
- Redusere tilførsler av miljøgifter gjennom å sikre at vilkårene i tillatelsene som gis forurensende virksomheter er i henhold til beste tilgjengelige teknikker og opprydning forurensede sedimenter
- Opprettholde en høy satsing mot marin forsøpling
- Ivareta sårbare arter, utvalgte naturtyper og kulturminner og restaurering av naturverdier, blant annet gjennom hummerfredningsområder, fortsatt fiskeforbud
- Gjennomføre kartlegging av utvalgte naturtyper og kulturminner
- Fortsatt fokus på de tre nasjonalparkene, jobbe for et nytt verneområde i Rauerfjorden, og drive skjøtsel av etablerte verneområder
- Bedre allmenhetens tilgang til strandsonen, blant annet gjennom å vurdere en økning av midlene til statlig sikring av areal til friluftsliv, etablering av et fond til kjøp av særskilt attraktive, dyre eiendommer, og forkjøpsrett for kommunene for eiendommer i strandsonen
- Opprettholde og styrke attraktiviteten til områder som er viktige for friluftsliv, blant annet ved økt tilrettelegging av områder og sammenhengende kyststier, samt utrede forslag om fartsgrenser for skipstrafikk og fritidsbåter.
- Bidra til at friluftslivsområdene blir brukt av alle befolkningsgrupper, gjennom å prioritere sikring av landfaste og tettstedsnære områder for allmennheten
- Tiltak for en mer helhetlig forvaltning av arealbruken langs Oslofjorden blant annet gjennom en felles regional planstrategi og strengere føringer/dispensasjonspraksis
- Opprettelse av et informasjons/besøkssenter for å øke kunnskapen blant befolkningen om verdien av Oslofjorden og å mobilisere til innsats

For NJFFs del er det uansett viktig å påpeke at miljøet, både kjemisk, fysisk og biotisk, er i hovedfokus. Oppkjøp av friluftsområder, informasjons og besøkssentre er vel og bra, men må ikke komme i veien for å finansiere de virkelig viktige tiltakene. Uten en god forvaltning og restaurering av miljøet reduseres verdien av nær sagt alle økosystemtjenestene - slik som fisk for fritidsfiske, vilt for jakt, reint vann for bading mm.

NJFF håper en med nødvendige justeringer får på plass en plan hvor alle sektorer står bak, og at en

får på plass den holdningsendring som må til fra - Storting via fylkesmann, fylkeskommune, kommune til gjennomsnittsborgere - for at planen og de tilhørende delplanene får den effekten Oslofjorden fortjener. Myndighetene må uansett holdningsendring være villig til å bruke den makt som må til for å oppnå reelt gode resultater.

Vennlig hilsen
Norges Jeger- og Fiskerforbund

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Øyvind Fjeldseth', written over a light yellow rectangular background.

Øyvind Fjeldseth
Fiskekonsulent